Bozkırda Sabah

Bekir Büyükarkın

ÖTÜKEN

Bekir Büyükarkın: 1921 yılında İstanbul'da Etyemez Davutpaşası'nda dünyaya gelmiştir. Babası Ahmet Bey Malatyalı, annesi Nadire Hanım'ın babası ise Kastamonuludur. 1939 yılında Vefa Lisesi'ni, 1942'de Yüksek İktisat ve Ticaret Okulu'nu bitirmiştir. İkinci Dünya Harbi yıllarında askerlik görevini İslâhiye'de yedek subay olarak yapmıştır. Mart 1945'ten 1953 yılına kadar Anadolu Sigorta Şirketi'nde muhasebeci, daha sonra Kasım 1960'a kadar Türk Ticaret Bankası'nda Genel Muhasebe Müdürü olarak vazife gördükten sonra özel bir büro açarak "Serbest Malî Müşavirlik" yapmıştır. Eserlerinin çoğunu 1960-79 yılları arasında kaleme almıştır.

Yazı hayatına henüz lisede iken tiyatro eserleri yazmakla başlamış, çeşitli dergi ve gazetelerde şiir, hikâye ve romanları yayınlanmıştır. Vefa Lisesi'nde öğrencilik yıllarında "Efe" piyesini yazmış ve oynatmış, ilk hikâyeleri 1942 yılında "On İki Masal" adıyla *Yapı Dergisi*'nde yayınlanmıştır. 1945 yılında *Son Telgraf* ve *Akşam* gibi gazetelerde de hikâyeleri çıkmış, ilk romanı olan *Cadıların Kırbacı*, *Son Telgraf* gazetesinde tefrika edilmiştir.

İlk tiyatro eseri olan "Dökmeci" 1947 yılında C.H.P.'nin açtığı tiyatro yarışmasında Ahmet Muhip Dıranas'ın "Gölgeler" adlı oyunuyla birlikte ödül kazanmıştır. "Dökmeci", "Yarısı", "Duman", "Soytarı", "Tanyeri" gibi tiyatro eserleri İstanbul Şehir Tiyatroları'nda oynanmıştır. "Duman" Berlin'de de sahneye konmuş ve başka yerlerde de oynanmıştır. "Soytarı" adlı oyun TRT Televizyonu'nda dizi film olarak gösterilmiştir. "Yarısı" adını taşıyan oyun da yine senaryosu yapılıp filme çekilip TRT'de gösterilmiştir. Romanlarının birçoğu önce gazetelerde tefrika edilmiş, sonra kitap halinde yayınlanmış ve müteaddid baskıları yapılmıştır. *Son Akın* isimli romanı film yapılarak sinemalarda gösterilmiştir.

"Kavuk" adlı oyun Kültür Bakanlığı'nın açtığı Orta Oyunu Metin Yarışması'nda ödül kazanmış (17.12.1986), *Gece Yarısı* romanı Kültür Bakanlığı'nın "Edebiyat" ödülünü almış (28.3.1988), *Bozkırda Sabah* romanı tiyatro eserine çevrilip İnönü Vakfı Tiyatro Yarışması'nda ödül kazanmıştır (1988).

Bekir Büyükarkın, uzun yıllar tarihî araştırmalar yapmış ve romanlarından çoğunu bu araştırmalarının ışığında Türk tarihinden aldığı ilhamla yazmıştır. Romanlarında geçmişi günümüzde canlandırmıştır. Dünü bugünde göstermek, dünü iyi tanımak amacını gütmüştür. Tarihimizin derinliği ve millî kültürümüzün zenginliği gözler önüne konmuştur. *Tanyeri* romanında özellikle Türk kültürü ve millî şuurun varlığı ön alanda canlanmıştır. *Son Akın*'da serhat boylarındaki akıncıları ve millî duyguları dile gelmiştir. *Bozkırda Sabah*'ta Kurtuluş Savaşımızın yaşanılan görüntüleri, tarihî gerçekler ve değerlendirmeler dikkati çeker. *Suların Gölgesinde* romanı yerli ve yabancı tarihî kaynakların ve arşivlerin incelenmesiyle tarihin karanlığından gün ışığına çıkartılan büyük Türk denizcisi Kurdoğlu Muslihittin Reis'in hayatını ve Rodos Adası uğrunda yapılan fedakârlıkları gözlerimizin önünde canlandırır. Rodos ve 12 Ada'nın Türkiye'nin güvenliği için stratejik ve jeopolitik önemini, ibret dersi olacak tarihî olayları anlatır. Tarihî olaylara ait bilgisinin genişliği, millî kültürümüze olan vukufu,

san'at ve şairane duygu inceliği, vatan sevgisi ve Türklük şuurunun yüceliğini roman sayfalarına aksettirmiştir. Bekir Büyükarkın'a "Türk Kültürünün tarihî ve zengin birikimi üzerindeki çok değerli çalışma ve katkılarından dolayı" Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Kültür Merkez Başkanlığı tarafından "şeref üyeliği" berâtı verilmiştir (4.11.1997).

Eserleri ilk basılış tarihlerine göre şöyle sıralanabilir:

Tiyatro Oyunları; Dökmeci (1947), Yarısı (1967), Armutlar (1970), Yolcular (1970), Duman (1970), Keçiler (1970), Soytarı (1974), Balıkçı (1974), Genç Osman (basılmamış), Kuşak (basılmamış), Masal (basılmamış), Atilla (basılmamış), Tanyeri (1981), Kavuk (1987), Bozkırda Sabah (1988).

Romanları: Uğrak (basılmamış), Cadıların Kırbacı (1945), Maske (1956), Bir Sel Gibi (1961; Ötüken Neşriyat, 2014), Son Akın (1962), Belki Bir Gün (1964), Suların Gölgesinde (1966; Ötüken Neşriyat, 2014), Tanyeri (1967), Bozkırda Sabah (1969; Ötüken Neşriyat, 2013), Yoldaki Adam (1972; Ötüken Neşriyat, 2010), Gün Batarken (1976; Ötüken Neşriyat, 2010), Kutludağ (1979; Ötüken Neşriyat, 2011), Gece Yarısı (1987; Ötüken Neşriyat, 2014).

Film Senaryoları: Son Akın, Soytarı, Yarısı, Yoldaki Adam.

Hikâyeler: On İki Masal (1942), Tarihten Hikâyeler (1966; Ötüken Neşriyat, 2014)

Şiirler: Rüzgâr (1965)

Bekir Büyükarkın'ın uzun yıllar çeşitli derneklerde çalışmaları olmuştur. Vefadan Yetişenler Derneği'nin kurucusu (1947) ve başkanı, Vefa Kulübü'nün Divan Başkanı, Musiki Kültür Derneği'nin kurucusu (1960) ve başkanı olarak çok değerli hizmetleri vardır.

Bekir Büyükarkın evlidir (1965); eşi kültürlü bir İstanbul hanımefendisi olan Matematik öğretmeni Güher Büyükarkın'dır.

Bekir Büyükarkın, son eseri olan *Kervansaray*'ın son bölümünü yazdığı günlerde, 6.8.1998 tarihinde Hakk'ın rahmetine kavuşmuştur. 8.8.1998 günü öğle vakti Şişli Camii'nde namazı kılınarak Edirnekapı Şehitliği'nde toprağa verilmiştir. Kendisine Tanrı'dan sonsuz rahmet diler, aziz hatırasını saygı ile anarız.

Av. Kemaleddin NOMER

Bozkırda Sabah

KURTULUŞ SAVAŞIMIZI içine alan bir roman yazmayı düşünmüştüm. Dostlarım, gezip dolaştığım yerlerde tanıdıklarım bana anılarını anlattı, bir kısmı da özel notlarını vermek nezaketini gösterdi. O günler böylece yaprak yaprak önüme döküldü...

Köylüler vardı kanla, köpükle yoğrulmuş topraklar üzerinde; yaşları çok ilerlemişti. Kimisi susuyor, kimisi de, "Ya, işte böyle!.." diyordu sadece...

Ben onları deşmeye çalışıyordum; karşımdakiler ise rüyasız geçen bir uykunun sonundaki insanlar gibi tüm gecenin nasıl olduğunu anlamak için hâlâ bakışlarını gezdiriyorlardı etraflarında.

Çal köyü, Zafertepe, ilerde Dumlupınar susan köylülerin yanında, "Biz buradayız" dercesine geçmişi seriyordu ufuklarımıza.

Çal'da Atatürk'ün haritasını üzerine koyup savaşı izlediği kağnıyı görünce ağlamıştık için için.

Bitmiyordu ki savaşın yapıldığı yerler. İnönüler, Uşaklar, Afyonlar, Aydınlar... Hep dolaşıyorduk, binlerce kilometre... Geride ise Ankara vardı. Ankara bir bozkırdı. Orada, Kalaba'da bir adam Ayaş sırtlarından gelen tüfek seslerini dinleye dinleye yalnızlığın buruk acısını, iradenin çırpınışını tadıyordu. İstiyorum ki, bozkırda sabah bizi bize versin. Ve tüm gerçek üzerine otursun. Bir kere daha görelim kendimizi. Bu gerçek, bir romancının gerçeği olacaktı elbette, fotoğraf değil. Başarılması çok güç bir çalışmaydı. Bu yüzden başardığımı sanacak değilim.

Bana yardımcı olan bütün dostlarıma, tanıdıklarıma teşekkür ederim.

Bekir Büyükarkın

İZMİR

TAKVİMLER 15 Mayıs 1919 tarihini gösteriyordu. Yunan askeri İzmir'e çıkmıştı...

Gök bulutluydu. Sabahın erken saatlerinden beri halk sokaklara dökülmüştü. Rum, Ermeni, Yahudi, Türk çeşit çeşit insanlardı bunlar... Kimisi mutlu ve taşkın, kimisi ürkek ve meraklı, kimisi de üzgün ve heyecanlıydılar...

Yerli Rumlar en ön sırayı tutmuşlar, âdeta bütün Kordon boyunu doldurmuşlardı. Ellerindeki Yunan bayraklarını sallıyor, yollara çiçekler serpiyorlardı. Bu coşkunluğa, tabancalarını patlatıp katılanlar da vardı. İşte İzmir böylesine çalkalanıyor, böylesine dalgalanıyordu o gün.

Gerilerde, çok gerilerde ise kavrulmuş bir toprak, inleyen insanlar vardı. Ta doğuya, büyük dağların göğe baş kaldırdığı doğuya kadar Anadolu'da perişan, çöküк, açlıktan kıvranan kişiler yaşıyordu. Âdeta nefislerini, nasırlaşmış, tırnakları uzamış parmaklarıyla toprağı kazarak körletmeye çalışıyordu bu insanlar... Ne yazık ki, doğuyu, gerideki toprakları düşünecek kimse yoktu o anda İzmir'de...

Birden bando sesi duyulmaya başladı. Pasaport iskelesine ayak basan Evzon askeri yürüyüşe geçmişti. Başta alay kumandanı, alay sancağı ve büyük bir Yunan bayrağı olduğu hâlde yürüyüş kolu Kordon boyunca Hükümet Konağı'na doğru yaklaşıyordu.

Yerli Rumlar alayın etrafını sarmışlardı. Durmadan gırtlaklarını yırtarcasına bağırıyorlar, durmadan kahkahalar atıyorlardı;

- Zito!...

- Zito Venizelos!
- Sen de bağır Türk!
- "Zito Venizelos" de, Türk!
- Devirin şu herifi, yıkın yere!
- Zito demiyor, öldürün!

Yürüyüş kolunun baş tarafı Saat Kulesi'ni dönmüş, Kışla hizasına gelmiş, tramvay yoluna sapmıştı. Buralar Türk mahallesiydi. Askerî kıraathanenin önü, Kemeraltı Caddesi'nin baş tarafı, başları eğik, ne yapacağını şaşırmış Türklerle doluydu.

Bir jandarma eri Hükümet Konağı'nın kapısında nöbet bekliyordu. Onun yüzünden, nasıl bir duygunun altında ezildiğini anlamak çok güçtü. Sadece elindeki silâhı nereye koyacağını şaşırmış gibi kıpırdatıyor, adımlarını ileri, geri atıyordu.

Hükümet Konağı da, Kışla da sakindi. Sanki içindekiler oraları tüm bırakmışlardı...

Yunan alayıyla beraber yürüyen İzmir Metropolidi Hristostomos bağırıyordu şimdi:

- Feslileri öldürün; "Zito Venizelos!" demeyen herifleri öldürün!

Türkler de bağırıyorlardı artık, başları önlerine eğik, yumrukları sıkık, gözleri yaşlı da olsa bağırıyorlardı:

- Zito Venizelos!
- Zito!...

Kemeraltı Caddesi'nin köşesinde, birden genç bir adam belirdi; elleri arkasındaydı, önünden geçmek üzere olan Yunan Alayı'na gülümseyerek bakıyordu. Başında fesi yoktu; ince bıyıkları, kalın kaşları, kıvırcık saçları vardı. Bir an bakışları Hükümet Konağı'nda nöbet bekleyen jandarma erine takıldı. Er, ne yaptığının farkında olmadan nöbet yerini bırakıp birkaç adım ilerlemişti herhalde. Genç adam:

- Hemşerim, diye seslendi, hemşerim!.. Geriye git, kapıya gizlen! Sana zararım dokunmasın!...

Sonra kollarını arkasından çekti; gizlediği tüfeğini hemen omuzuna dayadı. Dolu dolu, Evzon Alayı'nın bayraktarlığını yapan yerli Rum'a baktı:

- Gelin, diye fısıldadı, gelin bakalım; sonu nereye varacak anlarsınız elbet günün birinde!

Artık daha fazla oyalanmadı; nişan aldı, tetiği çekti, ilk kurşunu attı...

Etraf bir anda karıştı. Alayın bayraktarı yerde kıvranıyor, Yunan askerleri ise geldikleri yere, Kordon'a doğru arkalarına bile bakmadan kaçıyordu. Hristostomos da, alay kumandanı da atlarının üzerine kapanmışlar, canlarının derdine düşmüşlerdi.

Kemeraltı Caddesi'nin baştarafını tutan kalabalık, kıraathanedeki seyirciler, otellerin damlarına çıkmış meraklılar bile kaybolmuşlardı. Hatta jandarma eri de gözükürlerde yoktu...

Galiba başka yerlerden de silâh sesleri geliyordu. Bu seslere uzaktan uzağa bağırtılar, küfürler karışıyordu.

Yağız delikanlı gülüyordu şimdi; daha doğrusu gülmek değil, bir inlemekti bu.

Bir kişinin karşısında şaşkın ve perişan dağılıveren şu askerler onu iğrendirmiş olmalıydı. Fakat birden gülmesini kesti, hemen yere diz çöktü, üzerine doğru gelen bir muhafaza ikinci kurşunu, bir başkasına üçüncü kurşunu attı. Sonra tüfeğini koltuğunun altına aldı, geriye doğru çekildi. Telâşsız ve endişesizdi; çekindiği hiç kimse yoktu sanki. Âdeta gezme yerinden gelen mutlu bir çocuk gibi afacan afacan etrafına bakınıyordu. Heyecanını yitirmişti. Sanki o, duygudan uzak, kalıplaşmış bir kişiydi. Hatta sorulsa, hatta içine gömüldüğü şu yaşantısından dışarıya çıkartılsa bu tarz davranışının nedenini gerektiği gibi anlatamazdı o anda.

Beyler Sokağı'nı geçip başka bir sokağa sapınca arkasından iki kişinin koşmakta olduğunu yeni farketmiş gibi yere diz çöktü, bekledi. Bir kurşun geçti başının üzerinden. Yana sıçradı; sokağın başında beliren iki Yunanlıya son iki kurşununu da attı... Devirmişti onları da... O sırada ahşap bir evin kafesi kalktı. Yaşlı bir kadın, başını beyaz bir yemeniyle örtmüş bir kadın, alın çizgileri derinleşmiş bir kadın, yıllarca özlediğini beklemekten gözlerinin feri kaybolmuş bir kadın eğildi;

- Oğlum, diye inledi, ne yapıyorsun sen burada? Öldürecekler seni!

O zaman yağız delikanlı gömüldüğü rüyadan uyanmışçasına:

- Ana, dedi. Ana! Allahım da tanıktır, sen de tanık ol; mavzerimde kurşun kalmadı, bunun için bırakıp gidiyorum. Ama sadece burayı bırakıp gidiyorum. Yine peşlerindeyim onların, ölünceye dek. Tasalanma ana; daha benim gibi binlercesi, on binlercesi var. Elbet bir kurtuluş yolu bulunur. Hadi kapa pencereni, gir içeri... Gamlanma ana, hiç gamlanma!

Kadın cevap vermedi, kadın hıçkırarak kafesi indirdi. O zaman yağız delikanlı tüfeğini omuzuna vurdu; sokağın sonuna doğru hızlı hızlı yürümeye başladı.

Yeniden ayak sesi duyuldu; bir Evzon askeri belirdi, hemen yere diz çöktü, elindeki tüfeği omuzladı, hâlâ gözden kaybolmayan yağız delikanlıya doğrulttu. Onu arkasından vuracaktı, onu yere yıkacaktı. Yağız delikanlı ise gerisine hiç bakmaz görünüyordu.

İşte ne olduysa o anda oldu. Bir kapının girintisine sığınmış, âdeta sinmiş başka genç adam eğildi, yerdeki bir parke taşını tetiği çekmek üzere olan Yunan askerinin kafasına fırlattı.

Evzon askeri ne olduğunu anlayamadan yere yığıldı; başı yarılmıştı. Yağız delikanlı ise köşeyi dönmüş, gözden kaybolmuştu.

Şimdi silâh sesleri işitiliyordu; uzaktan. Konak tarafından. Sık ve insafsızca bir yaylım atışıydı bu; sanki savaş alanındaymış gibi durmadan tüfekler patlıyordu.

Koşuşmalar da duyuluyordu; yaklaşan, uzaklaşan koşuşmalar.

O anda, kaldırım taşını atan delikanlı, yaptığı işi bir türlü anlayamamışçasına şaşkın şaşkın etrafına bakınıyordu. Olduğu yere yapışıp kalmıştı sanki...

Birden bir Yunan askeri daha döndü köşeyi; hiç oyalanmadı, tüfeğini doğrulttu, hemen ateş etti. Genç adam dizini tuttu, kıvrandı, sadece:

- Ah, dedi, ah!..

Bu "Ah"ın içinde neler gizli değildi, neler! Fakat Yunan askerinin tüfeğini ikici defa boşaltmasına vakit kalmadı. Bu sefer orta yaşlı

bir adam gözüktü. Bıyıkları kırlaşmış, saçları beyazlaşmış, bakışları donuk bir adamdı bu. Elini beline attı, bir tabanca çıkarttı, hiç istifini bozmadan, hiç heyacanlanmadan, sadece dudağını çarpırtarak tabancasını ateşledi ve Yunanlıyı devirdi.

Şimdi sokakta iki kişi vardı. Olduğu yere çömelmiş, dizini tutup kıvranan genç bir adamla bıyıklarına kır düşmüş, saçları ağarmış, orta yaşlı bir adam karşı karşıyaydılar...

Etrafı, bir an için bile olsa, derin bir sessizlik kaplamıştı. Sanki bu sokakta kimse oturmuyordu, herkes kaybolmuş, uzaklaşmıştı.

Orta yaşlı adam ağır ağır ilerledi. Yerde kıvranan gence bir an baktı;

- Yaralandın ha, dedi, yaralandın. Olur böyle şeyler. Ama niye attın şu Yunanlının kafasına kaldırım taşını? Giden delikanlıyı tanıyor muydun yoksa?

Genç adam başını kaldırdı; karşısındakini derin derin süzdü:

- Kimsin sen? dedi. Ya sen beni niçin kurtardın?

Orta yaşlı adam delikanlıyı duymamış gibi sorusunu tekrarladı;

- Neden attın o kaldırım taşını Yunanlının kafasına? Gideni tanıyor muydun?

O zaman genç adam:

- Yok, dedi, tanımam gerekli miydi? Tanımıyordum. Attım işte kaldırım taşını!

Orta yaşlı adam, delikanlının yanına çömeldi:

- Ey, dedi, ne olacak şimdi? Belki de sardılar bizi! Yakında her iki köşeyi birden dönüp ikimizi de avlarlar burada. Hoş değil mi? Doğru şöyle bana; niye attın o kaldırım taşını Yunanlının kafasına? Halbuki korkudan kapıya sinmiştin, nerdeyse yapışacaktın tahtalara!

Delikanlı hiddetlenmişti. Bir an için bile olsa dizinin ağrısını, oradan akan kanı, karşısındaki kurtarıcısını unutmuştu sanki.

- Çok sual soruyorsun, dedi, ya o giden adam niçin silâhını ateşledi? Hem de bir düşman alayına karşı; tek kişi!.. İlk kurşundu bu!.. Neden attı? Bunu düşündün mü sen?

Orta yaşlı adam elini bıyıklarına götürdü:

- İzmirli misin? diye sordu, konuşmandan buralı olduğunu sanmıyorum.

Genç adam;

- Değilim İzmirli, dedi, İstanbulluyum.

- Ya ne arıyorsun bu şehirde?

- Hiç!.. İş bulmak için amacımın yanına gelmiştim. Bekârdı, beraber oturacaktık amcamla. Onu biraz evvel öldürdüler. "Zito Venizelos" demediği için öldürdüler.

- Sen neredeydin o zaman?

- Yanında!

- Seni niye öldürmediler?

Genç adam başını çevirdi; bakışlarını yaralı dizine götürdü. Sonra inlercesine;

- Ben, "Zito Venizelos" dedim! dedi. "Zito Venizelos" dedim. Onlar da belime bir tekme vurup beni kaldırıma fırlatıverdiler. Korkumdan Kemeraltı Caddesi'nin başında toplanmış halkın arasına karıştım. İşte o sırada tanımadığım o delikanlı, tüfeğini boşalttı. Bir alaya karşı tek kişi ve ilk kurşun! Bırak beni; utanıyorum kendimden!... Bırak da git.

Orta yaşlı adam gülümsedi:

- Utan istediğin kadar, dedi, utan; ne çıkar? Yine de anlamadım; neden attın Yunanlının kafasına o kaldırım taşını? Bak, kafası tüm parçalanmış! Hem korkmuşsun, "Zito Venizelos" demişsin, hem de şimdi bir Yunanlı öldürmüşsün! İkisi bağdaşmıyor bunların; işte buna şişiyorum ben. Hadi kalk; gidelim buradan. Sararlar bizi; basarlar da hiç acımazlar, canımıza okurlar.

Şimdi de yağmur yağıyordu. Sabahtan beri hiç gülmeyen bulutlar artık isyan ediyordu sanki... Gök gürlüyor, iri iri taneler sokağa dökülüyordu. Onlar ise yağan yağmurun farkında değillerdi belki de...

Delikanlı elini tekrar dizine götürürken karşısındakine sordu:

- Senin ne işin vardı bu sokakta? Onu söylesene bana.

Orta yaşlı adam bulanık gözlerini, bir an için dahi olsa, kapattı; âdeta sallandı, sanki başı dönüyordu:

- Hapishane boşalmıştı, dedi; ben de çıktım; canına yandığımın

dünyası, çıktık işte hapishaneden. Hadi gidelim buradan. Yahut şu dizinin bir çaresine bakalım.

Genç adam diretti;

- Sen, git dedi, boş yere başını derde sokma. Sen kaçabilirsin hiç olmazsa. Benim yürüyecek halim yok. Parçalasınlar beni; ne çıkar bundan sonra? Hani "Redd-i İlhak", hani Yahudi Mezarlığı'nda dün gece verilen söz, edilen yemin? Bastı işte Yunanlılar İzmiri!

Yağmur artık durmamacasına yağıyordu, bardaktan boşanırcasına yağıyordu. Sanki akıtılan kanları temizlemek istiyordu gök... Sokağı şimdiden seller kaplamıştı. Ahşap evin kafesi yine kalktı. Aynı yaşlı kadın yine başını uzattı. Bu iki yabancıya acıyarak baktı:

- Oğullarım, dedi; neden oyalanırsınız orada? Yazık değil mi size? Hadi siz de kaçın! O yağız delikanlı gibi kaybolun ortadan...

O zaman orta yaşlı adam, yaşlı kadını derin derin süzdü:

- Hey nine, dedi, aç bakalım şu kapıyı!

Kadın duraladı:

- Ne yapacaksın? diye sordu.

- Hele aç; bu delikanlıyı nereye bırakayım?

Kadın irkildi. Kadın ürktü, kadın kafesi indirmek istedi. Sonra;

- Getir, dedi, getir!... Ne çıkar sanki; getir! Ben yalnız ve dul bir kadınım. Torunum da öldü, oğlum da öldü, kocam da... Kimisini Yemen'de, kimisi Balkanlarda harcadık. Getir; basarlarsa benim evimi bassınlar.

Orta yaşlı adam delikanlıyı çömeldiği yerden kaldırmaya çalıştı. Delikanlı ise dişlerini sıkıyor, dudaklarını büzüyordu. Belki utanmasa ağlayacaktı. Yahut hıncından bağıracak, haykıracaktı. Hiçbirisini yapamadı.

Sadece;

- Bırakın beni, dedi, bırakın. Ne bu ninenin başı derde girsin, ne de senin. Burada öleyim daha iyi.

Orta yaşlı adam dinlemedi:

- Oldu bir kere, dedi. Karışmazdım böyle işlere ama; oldu bir kere. Hani sana acıdığımdan değil; neden attın o kaldırım taşını? Hiç de zorun yoktu; bunu düşünüyorum da… Yürü benimle...

Sonra delikanlıyı kaldırdı, sırtına vurdu, aralanan kapıdan içeri girdi.

Yaşlı kadın onları taşlıktaki bir kerevetin önüne doğru götürdü:

- Buraya, dedi. Buraya uzatıver.

Orta yaşlı adam, sırtındakini, dikkat etmeden, sanki basit bir yükmüş gibi sedire bırakıverdi. Sonra ev sahibine döndü:

- Nine, dedi. Vaktimiz az; benim ise oyalanmaya hiç niyetim yok. Buraya girdiğimizi görmeseler bile birazdan sokağı tararlar. Evinin kapısını da çalarlar. Ne yapalım, kaderde dayak yemen de varmış. Hani sadece dayak yesen iyi Senin anlıyacağın bu adamın yüzünden başın bir hayli derde girecek. Sen şimdi bir bezle sıcak su getir de yarasını temizleyelim şunun. Sonra da sıvışıp gideyim.

Yaşlı kadın biraz hayret, biraz korku, biraz da hiddetle orta yaşlı adamın yüzüne baktı:

- Sen istedin? dedi. Oğul; sen istedin? Ben de kapımı açtım. Hadi git, sıvış. Ben yaralıya da bakarım, onu bağrıma da basarım. Ölürsek beraber de ölürüz. Korktunsa hadi git oğul, git.

Yabancı adam kerevetin yanına diz çöktü:

- Bugün işlerim ters gidiyor, dedi, ters gidiyor nine. Hapishane boşaldı; orası iyi de gerisi kötü. Şunu bil, benim artık kimseden korkacak halim kalmadı. Allahımdan bile... Söyletme beni kötü kötü. Yapacak bir yığın işim var. Neden tanımadığım birisi için kelleyi Yunan gâvurunun eline vereyim? Hani Yunanlının kafasına kaldırım taşını atmasaydı bu; işin içine hiç karışmazdım. İsteseydim, o yağız delikanlıyı vurmaya kalkışan Yunanlıyı haklayamaz mıydım ben? Hadi git de sıcak suyla bez getir.

Kadının elleri titriyordu. Yemenisinin düğümü çözülmüştü. Galiba, yüzündeki çizgiler daha derinleşmişti:

- Ben bakarım ona, dedi, keşke oğlum da, torunum da savaşlardan böyle yaralı gelselerdi de onları kendi elcağızımla iyileştirmeye çalışsam, sonra da dizlerinin dibinde gözlerimi yumuverseydim.

Orta yaşlı adam kadına cevap vermedi artık; cebinden bir sustalı bıçak çıkardı, yaralının paçasını kesti, diz kapağının üzerindeki yaraya derin derin baktı:

- Amma da ödlekmişsin, dedi. Bu da yara mı? Ben de birşey sanmıştım. İnsan buna tükürüğünü basar da koşarak uzaklaşır. Yine de şansın varmış; herifin eli titremeseymiş gömecekmiş mermiyi oraya. Baksana kurşun sıyırmış gitmiş. Öyle olur bu işler. Ava giden avlanır!... Hadi üzülme; birşeyciğin kalmaz birazdan. İstersen şu nine dediklerimi getirinceye kadar çene çalalım seninle.

Birden yaşlı kadın ağlamaya başladı. Belki de sevinçtendi bu gözyaşları... Hem ağlıyor, hem de yalvarıyordu:

- Kalıyorsun ha, bakacaksın bu oğlancağıza, onu yalnız komayacaksın değil mi? Daha pek genç! Kal evlâtçığım, kal. Ben sizi gizlerim; yüke sokarım, üzerinizi şiltelerle örterim. Kal aslanım; bak, o da senin bir kardeşin sayılır, küçük kardeşin... Yardım et küçük kardeşine. Yunanlılar evimize girse göğüslerim onları, göğüslerim...

Yaşlı kadın artık oyalanmadı; mutfağa doğru sendeleyerek uzaklaştı. Galiba duvarda bir çalar saat vardı; saatin tiktakları insanın beynini oyuyordu sanki. Dışarıda ise ayak sesleri, yağmurun şakırtısına karışan bağırtılar duyuluyordu.

Delikanlı yumruğunu havaya kaldırdı;

- Biz oracıktaydık, dedi, amcamla beraber seyrediyorduk. Düşman gemileri toplarını İzmir'e çevirmişlerdi. Yunanlılar Pasaport ve Alsancak iskelesinden karaya ayak basmışlardı. Metropolit Hristostomos onları takdis etti, dualar okudu. Ne uğultuydu o; insanın kanı donuyordu. Biz oracıktaydık dedim sana, oracıkta, amcamla beraber... Ne işleri vardı onların İzmir'de? Ne yapmıştık; suçumuz yenilmek miydi? Vali Kambur İzzet Paşa Yunanlılara karşı gelmeyin diye bağırıp durmuştu. Bütün asker kışlasına çekilmişti. Kolordu Kumandanı Nadir Paşa bile kışlanın penceresinden, elini kolunu sallayarak yürüyen işgal askerlerini seyrediyordu. Ya işte o kurşun, o zaman patladı. Ne yazık ki, amcamı daha evvel öldürmüşlerdi; göremişti bunu...

Orta yaşlı adam, cebinden çıkarttığı tabakadan aldığı bir tutam tütünü delikanlının yarasına basarken:

- Sonra başkaları da attı, dedi, birkaç yerden daha patladı tüfekler. Neyse... Sen şu kâğıdı gördün mü? Yunan kumandanınmış, Albay

Zafirlu diyorlarmış adına; bastırıp duvarlara yapıştırmış. Okuma bilir misin?

Delikanlı içini çekti; tütünün acısından ve gittikçe artan sokağın gürültüsünden kurtulmak istercesine dudaklarını büzdü:

- Elbet okumak bilirim, dedi. Ne yazılı o kâğıtta?

Orta yaşlı adam cebinden birkaç kere katlanmış, âdeta buruşturulmuş büyükçe bir kâğıt çıkarttı. Delikanlı ise acısını unutmuş gibi âdeta kâğıdı kaptı, bir solukta içindekileri okumaya başladı:

> "Müttefiklerin izniyle hareket eden Yunan hükümetinden aldığım emir gereğince İzmir ve civarını işgale başlıyorum. Maksadımız bütün ahalinin refah ve emniyetini sağlamaktır. Bununla beraber üç bin yıldan beri Yunanistan'a çeşitli sebeplerle bağlı bulunan bu topraklar hakkında devletlerin görüşerek verecekleri karardan evvel herhangi bir davranışımız olmayacaktır... Herkes işiyle gücüyle uğraşsın... Komutanlığımızın kapısı açıktır..."

Birden orta yaşlı adam gülmeye başladı. Başını arkaya doğru atıyor, âdeta göğsünden hırıltılar çıkararak gülüyordu. Delikanlı onun bu tutumuna bir mana veremeyip hayretle yüzüne bakarken adam:

- Yeter, dedi, gerisine lüzum yok. Gördün mü niye ayak basmışlar Yunanlılar İzmir'e? Üçbin yıldan beri ilişkileri varmış bu topraklarda. Anladın mı? Hesap soruyorlar işte adamdan böyle!.. Boş ver; sorsunlar bakalım! Sen de gülsene. Refah ve emniyetimiz de sağlanacakmış! Hadi, gülsene...

Delikanlı gülmedi, aksine sarardı, hırsla kâğıdı karşısındakine verirken:

- Sen İstanbul'u bilir misin? diye sordu; orası da böyle. Ezdiler Türk'ü, kalmadı hiç bir şeyimiz. Yok mu bizi kurtaracak, hiç mi yok? Üvey babamla bunun için anlaşamıyordum zaten; birdenbire değişti o! Sanki düşman taraflısı oldu. Siyasetle uğraşmadığı halde, nedense İtilâfçı kesildi. İşte bu yüzden İzmir'e geldim ben; amcamın yanına. Daha çok anam istedi; git dedi bana, uyma babalığına, başın derde girecek.

Orta yaşlı adam, belki de dinlemiyordu genci, tekrar tekrar gülüyordu:

- Masalı bırak, dedi. Masal bunların hepsi; biz işimize bakalım. Bak, senin de başında bir fesin yok, benim de. Papuçlarının altı da delik, benimki gibi. Elbiselerin eski, tıpkı bana benziyor. Yalnız ben senden silâh bakımından zenginim; bir tabancam, dört kurşunum, bir de sustalı çakım var.

Birden hatırlamış gibi ekledi:

- Sahi yahu, Yunanlının tüfeğini niye almadık biz, hay gözü çıksın; belki lâzım olurdu. Sen tüfek atmasını bilir misin?

Delikanlı;

- Bilmem, dedi, daha doğrusu nişancı değilim.

- Ama iyi savurdun kaldırım taşını Yunanlının kafasına. Bileğin kuvvetli gibi. Açıkça söyle bana; niye attın o taşı, niye attın? O taşı atıp da beni şaşkına çevirmeseydin kurtarmazdım seni.

Bu sırada yaşlı kadın mutfaktan çıktı; elinde bir leğen, koltuğunun altında bezler vardı:

- Getirdim oğul, dedi. Getirdim; hadi başla, kurbanın olduğum başla.

Yaşlıca adam sıcaklık derecesini anlamak için serçe parmağını suya değdirdi;

- İyi, dedi, kıvamında. Bezleri de bırak. Hemen bitiririm bunun işini. Değmez zaten, yıkamasak da olurmuş. Görmüyor musun, kanamıyor artık. Sıyrık dedim ya sana. Yalnız şu kadarını söyleyeyim ki, bundan sonra hayır beklemeyin benden, giderim.

Tam yarayı sarmıştı ki, birden sokak kapısı çalmaya başladı. Yaşlı kadın duraladı. Yaralı başını kaldırdı, öteki adam ise sadece gülümsedi;

- Oldu olan, dedi. Gözü çıksın; geldiler.

Bozuk bir Türkçe ile dışarıdan sesleniyorlardı.

- Açın, kapıyı açın, evi arayacağız!

Nine yaşlı gözlerle karşısındakilere baktı; heyecanını yenmeye çalışarak;

- Ne yapacağız? diye fısıldadı. Ne yapacağız şimdi?

Delikanlı ayağa kalkmak istedi, sendeledi:

- Yüke gidelim, dedi. Bizi yatakların arasına gizleyecektin ya nine!...

Orta yaşlı adam geri döndü. Telâşsız görünmeye çalışarak cebinden çıkardığı büyük bir mendille taşlıktaki çamurlu ayak izlerini sildi:

- Çocuk musun sen, dedi; biz şilte miyiz, yoksa fare mi? Ne işimiz var yükte? Nine; bu evin arka tarafı nereye açılır?

- Öteki evin bahçesine oğul.

- Kuyunuz nerede?

- Kuyumuz yok, sarnıcımız var; mutfakta.

- Hadi, git kapıyı aç, oyala biraz onları. Ver sıcak suyu da bana, kalmasın ortalıkta.

Hemen leğeni kaptı, delikanlının arkasından gelip gelmediğine aldırmadan mutfağa doğru yürüdü.

- Açın kapıyı diyoruz size!...

Yaşlı kadın ayağını sürüyerek yürüdü. Sakindi, artık heyecan duymuyordu. Kendisinden daha fazla yıpranmış kalbinin atışı olmasa, ona bir kukla dahi denebilirdi.

- Açsanıza ulan kapıyı!... Kırın şunu!...

Kapıya ilk tekme indi, arkasından iri bir taş gömüldü, bir dipçik kapının aynasını çökertti.

- Geldim efendiler, geldim; yürümekte güçlük çekiyorum. Birazcık bekleyemez misiniz?

Sesi hiç de titrek çıkmıyordu; aksine gürdü, dışarıdaki gürültüye rağmen işitiliyordu.

- Aç öyleyse yere batası; kaldır sürgüyü!

Kadın durdu, yemenisini bağladı, gözlerindeki yaşı elinin tersiyle kuruladı. Belindeki torbasını düzeltip hırkasının önünü iliklediği.

- Şimdi efendiler, dedi, şimdi. Dizlerim tutmuyor, yaşlı bir kişiyim ben!...

Sonra yavaş yavaş kapının kilidine uzandı, sürgüyü kaldırdı.

- Buyurun! Ne istiyorsunuz?

İçeriye bir Yunan subayı ile iki asker ve bir tercüman girdiler. Kadını göğüslediler, kerevetin yanına kadar koştular.

- Nerede? Nereye sakladın onları kocakarı?

- Kimi sorarsanız efendiler, kimden bahsedersiniz?

Kapı açık kalmıştı, yağmur hâlâ yağıyordu, karşıdaki evlerden feryatlar geliyordu. Sokakta sürünenler, dipçik altında ezilenler vardı...

Yunan subayı tercümana Rumca birkaç söz söyledi, sonra geri dönüp yaşlı kadının gırtlağına yapıştı. Onun hiç ses çıkarmadığını görünce yanağına, kırış kırış olmuş yanağına arka arkaya iki tokat indirdi. Kadın inlemeden dizlerinin üzerine çöktü, bir elini ağzına götürdü. O zaman tercüman yaklaştı;

- Hadi söyle, dedi, saklamakta fayda yok. Sonra pişman olursun... İki adam girmiş bu eve!...

- Ben kimseyi gizlemedim, bu evde de benden başka kimse yok! Dul bir kadınım ben!

Yunan subayı kadına bir tekme indirdi. O, sırt üstü taşlığa uzanırken Rumca:

- Arayın, dedi. Odaları, dolapları, yatakları, çatıyı!... Kıymetli bir şeyler de bulursanız getirin buraya!...

İki Yunan askeri, tüfekleri ellerinde, hemen merdivene doğru koştular, üst kata çıktılar.

Subay tabancasını çekti, tercümana;

- Kaldır şu cadıyı yerden, dedi, oturt sedire.

Tercüman nineyi sürüyerek yerden kaldırdı; sedire bıraktı. Kadın göğsünü tutuyor, güçlükle nefes alıyordu. Yemenisi çözülmüş, ak saçları dağılmıştı. Yine de şikâyetçi değildi. Durgundu, endişesiz görünüyordu. Yukarı kattan gelen gürültüler, Yunan subayının elindeki tabanca, hatta sokaktaki feryatlar onu hiç etkilemiyor gibiydi. Yalnız dudaklarından süzülen kanları dindirmek için bir elini ağzına götürmüştü, sırtını farkında olmadan mutfak tarafına çevirmişti.

- Adın ne senin?

- Zehra!

- Bak Zehra kadın!.. Bu eve iki kişinin, iki azılı katilin, asil Yunan askerlerini öldüren iki caninin, alayımız bayraklarını yere seren, çete

reislerini kaçırmak için pusu kuran iki serserinin geldiğini biliyoruz. Karşındaki komşun da, yandaki evde oturan bir çocuk da böyle söylüyor. Onları nereye sakladınsa hemen göster; ölümden kurtulursun...

- Yalan söylemişler!... Ben kimseyi gizlemedim, kimseyi görmedim!

- Onları burada yakalarsak gebertirler seni. Bunu böyle bil.

- Gebertsinler!.. Ne çıkar sanki? Gebertsinler! Korkum yok kimseden; anladınız mı efendiler, bundan sonra bana yaşamak ne gerek?

Tercüman:

- Cadı, dedi, cadı bu karı; dilini çözmek çok güç!...

Yunan subayının gözleri hırsından gittikçe parlıyordu. Parmakları elindeki tabancasının tetiğinde dolaşıyordu. Oraya bir dokunsa şu kadını hemen öteki dünyaya göç ettirir, belki de rahata kavuşurdu.

Birden âdeta sıçradı, tabancanın namlusunu kadının göğsüne dayadı. Tercümanın Türkçeye çevirmede güçlük çekmesine aldırmadan ağzından tükürükler saça saça bağırmaya başladı:

- Söyleyecek misin doğrusunu, söyleyecek misin? Tanıyor muydun o iki serseriyi daha evvel sen? Yoksa bütün mahalleyi ateşe vereceğim. Deleceğim kalbini, deleceğim!

Kadın gözlerini kapadı, bayılmamak için elini ağzından çekip mindere dayandı. Kirpiklerinin arasından artık tutamadığı gözyaşları süzülürken;

- Del, dedi. Ne duruyorsun öldür beni; ben kimseyi tanımıyorum.

Subay soludu, subay dişlerini sıktı, parmakları tetiğin üzerindeyken birden vazgeçip sol eliyle Zehra ninenin gözüne bir yumruk indirdi. Sonra kerevete sıçradı, yaşlı kadının üzerinde âdeta tepindi. Bununla da yetinmemiş olacak ki, şimdi de kadının üstünü başını yoluyordu...

Kadın sessizdi; kadın cansızdı, kadın diretmiyor, kadın konuşamıyordu artık!...

Merdivenden gürültüler gelmeye başlamıştı. Yukarıdaki askerler, sırtlarına şilteler, yorganlar yüklemiş oldukları halde aşağıya iniyorlardı.

- Yakaladınız mı, yakaladınız mı?

- Hayır kumandan; kimseler yok! Karının sandığını da kırdık; dişe dokunur birşey bulamadık. Konsolun üzerinde iki gaz lâmbası vardı, ikisi de çatlaktı.

- Çatıya çıkmadınız mı?

- Orada da kimse yok.

- Ben buradan sokak kapısını kollarım; siz nöbetçiyi de alıp mutfağı araştırın şimdi.

- Olur kumandan!...

Yunan askerinin biri omuzundaki şilteyi yere bıraktı, sokak kapısında duran üçüncü askeri çağırdı...

Şimdi üç asker mutfağa açılan kapıya doğru yürüyorlardı. Subay birden arkalarından bağırdı; hiddetle, kinle bağırdı;

- Bu evin bahçesi yok mu? Niye oraya daha evvel bakmadınız ahmaklar? Bahçeden kaçmışlardır, bahçeden!

Tepiniyordu âdeta, neredeyse kendi üstünü, başını da yolacaktı. Onu ayıltan tercüman oldu;

- Hiddetlenmeyin kumandan, dedi, bu evlerde bahçeye ekseriya mutfaktan çıkılır. Hem nereye kaçarlar? Arka evlerde de askerlerimiz var!

Yunan subayı yatışır gibi oldu;

- Yürüyün, dedi, yürüyün öyleyse! Çok oyalandınız!...

Askerler mutfağa girdiler. Etraflarına çekinerek bakıyorlardı. Gerçekten, soldaki küçük bir kapı bahçeye açılıyordu. Kapı aralıktı. Sağda bir sarnıcın ağzı görünüyordu. Sarnıcın kapağı, iyice kapanmamıştı. Karşıda bir ocak vardı; ocağın içinde bir mangal yanıyordu, üzerinde bir leğen duruyordu. Mutfağın taşları çatlaktı. Yer yer topraklaşmıştı, etraf hafifçe küf kokuyordu.

Yunan subayı olduğu yerden seslendi;

- Buldunuz mu, yakaladınız mı?

- Bahçe kapısı burada kumandan!

- Öyleyse hemen bahçeye bakın!

- Kimsecikler yok kumandan; duvarlar da yüksek.

- Bahçenin öteki tarafında başka ev var mı?

- Var kumandan!

- Hemen seslenin, oradaki askerlerimiz kimseyi görmüşler mi?

Ayak sesleri işitildi; askerlerin koşuştuğu duyuldu. Yunan subayı tercümana baktı. Tercüman hareketsiz duruyordu; belki de içlerinde en sakini oydu;

- Bir de şu kerevetin altına bakın kumandan, dedi, buraya da gizlenmiş olabilirler.

Yunan subayı irkildi, geri geri çekilirken:

- Sen bak, dedi. Hadi eğil de bak. Ben yanındayım!

- Bu iş bana düşmez kumandan.

- Dursun öyleyse! Askerler gelince ararlar. Sen burada kal; ben onların yanına gidiyorum.

Daha fazla oyalanmadı, hemen mutfağa daldı. Askerin bir tanesi bahçeden geliyordu;

- Kimse bahçeye çıkmamış kumandan, dedi, duvarın üzerinde nöbet bekleyen bir askerimiz var!...

- Kim dikmiş onu oraya?

- Arka evdeki çavuş!

Yunan subayı etrafına bakındı. Karşıdaki ocak is tutmuştu. Leğendeki su gittikçe kaynıyordu. Teldolabın bir ayağı kopuktu, yerde bir çamaşır sepeti vardı.

- Burada, sarnıcın içinde onlar! Biriniz hemen sarnıca girsin. Hadi, durma; aç kapağı, sen dal içeri!

Yunan askeri, subayına dik dik baktı; tüfeğine daha sıkı sarılıp bir adım geri çekildi.

- Korkaklar! Kıstırdık onları diyorum size; ne oyalanıyorsunuz?

Askerler cevap vermiyorlardı; başları önlerine eğilmişti. Subay birden tabancasını kılıfına soktu, yanındaki askerin tüfeğini kaptı, dipçiğin ucuyla sarnıcın kapağını itti, hiç yaklaşmadan gelişi güzel ateş etmeye başladı. Kurşunlar vınlayarak gidiyordu, sarnıcın içinde derin bir uğultu vardı.

- Hadi, durmayın, siz de ateş edin.

Askerler tüfeklerini doğrultular, kumandanları gibi mermilerini sarnıca boşalttılar.

- Daha yakından atın! Her tarafını tarayın sarnıcın! Dinleyin sonra, inilti duyuluyor mu içerden?

Galiba Yunan askerlerine cesaret gelmişti. Şimdi sarnıcın ağzına iyice yaklaşmışlar, boşalan şarjörlerini tazeleyip durmadan tüfeklerini ateşliyorlardı.

- İnilti var mı, inilti?

- Hayır kumandan.

- Ya öldüler, ya başka yerdeler onlar, ama nerede? Şimdi de biriniz kerevetin altına baksın, taşlıktaki kerevetin altına.

Evvelâ subay, taşlığa çıktı, sonra arkasından gelen bir askeri âdeta yere itti. Asker çekinerek kerevetin örtüsünün eteğini kaldırdı:

- Burada da kimse yok, dedi. Belki de bu eve girmediler.

- Hayır girdiler; girdiler de kaçtılar. Alçaklar, namussuzlar!... Yakalayacağız ama.

Birden gözüne kerevetin üzerinde kıpırdamadan yatan yaşlı kadın ilişti. Güldü, âdeta sırıtarak güldü;

- Soyun bu kadını, dedi, oracıkta becerin!..

İki asker tüfeklerini bıraktılar; kadını doğrultmaya çalıştılar. Kadın şimdi sayıklarcasına inliyordu. Kadını olduğu yere oturtmak, üzerindekileri çıkartmak çok güçtü. Askerin biri;

- Olmayacak kumandan, diye söylendi, başka bir dişi arayalım biz; bu kocakarının yerine.

Mutfaktan galiba ayak sesleri geliyordu. Daha doğrusu bir hışırtı işitiliyordu. O zaman tercüman işe karıştı;

- Kumandan, dedi, burada artık oyalanmak için sebep yok. Şu kadının belindeki keseye baksınlar da gidelim.

- Ne var orada?

- Türk karıları kıymetli eşyalarını yanlarında taşırlar.

Askerler subayın emrini beklemeden Zehra ninenin beline bağlı keseye el attılar. Bu, bezden yapılmış siyah bir keseydi, biraz yıpranmış, biraz aşınmıştı. Ağız tarafı bir kancalı iğneyle kapatılmıştı.

- Kumandan; bir cüzdan var burada, maaş cüzdanı. Bir de düğümlenmiş iki bez parçası.

- Cüzdanı atın, düğümleri çözün.

Askerler Zehra ninenin maaş cüzdanını fırlattılar, hemen düğümleri çözdüler.

Mutfakta yine hışırtılar vardı; birisi ayaklarını sürüyerek yürüyordu sanki.

- Ne belâ yer burası be? Kim dolaşıyor orada? Bakın şuna, gebertin kim varsa. Onlar mı yoksa? Kaçan o iki serseri mi?

Askerin ikisi istemeyerek mutfağa girdi, ötekisi ise düğümleri çözülmüş bez parçalarının içinden çıkan taşı kırılmış iki altın yüzükle bir miktar kâğıt parayı gösterdi.

- Karı zenginmiş kumandan! dedi.

- Verin onları bana; sonra paylaşırız!

O zaman Zehra ninenin kıpırdadığı görüldü. Sırt üstü uzanmıştı, gözleri kapalıydı, bir gözü morarmış, âdeta çökmüştü. Dudaklarındaki kan hâlâ süzülüyordu. Birbirine karışmış beyaz saçlarını yer yer kan lekeleri kaplamıştı. Terlikleri ayağından çıkmış, çorap bağları çözülmüştü.

- Bırakın onları, diye inledi, bırakın; süt kızım Ayşe'nin çeyizi için sakladım. Dokunmayın!...

Dul maaşı alırdı herhalde Zehra nine, yüzükler ise kimbilir hangi savaşta ölüp giden kocasının yüzgörümlüğü olmalıydı. Bunca yıl saklamıştı onları koynunda.

- Bırakın!... Ne hakkınız var, ne hakkınız var?

Yunan subayı yine hiddetlenmeye başladı; Zehra ninenin sayıklarcasına inleyişi sanki onun beynine bir balyozla çivi çakıyorlarmış gibi geliyordu.

- Hâlâ konuşuyor mu bu karı, hâlâ konuşuyor mu? Gebermeyecek mi?

Yine sedire sıçradı, yine yaşlı kadını tekmelemeye başladı.

- Hiç bir işe yaramazsın! İlk tekmede bayılır, işin içinden sıyrılırsın. Seni ne yapmalı? Geberteceğim, geberteceğim!...

Hiddetini alamamıştı; yere atlamış, Zehra nineyi bacaklarından yakalamış, malta taşlarının üzerinde sürüklüyordu:

- Askerlerimizi öldürürler ha! Öldürürler!... Bir kişi değildi Evzon Alayı'na ateş eden. Kimisi daha ileride, kimisi otelin damındaydı.

Belki bin kişiydiler... Daha da fazla. On bin belki de... Yakalayacağız, hepsini temizleyeceğiz! Bütün İzmiri yakacağız!... Kışlaya öyle bir yaylım ateşi açtık ki, Hükümet Konağı'nın öyle altını üstüne getirdik ki... Kolordu Kumandanı ile avenesini önümüze katıp yağmur altında Kordon'a doğru öyle bir sürdük ki, görülmeye değerdi. "Zito Venizelos" demeyenleri de geberttik orada. Biz her şeyi yaparız; biz kuvvetliyiz...

Bir tekme daha indirdi, bir tükürük attı, sonra kadını bir köşeye fırlattı. Şimdi kadının üstü başı tamamen yırtılmıştı. Porsumuş etlerinin bir kısmı gözüküyordu. Beyaz saçları yüzünü örtmüştü. Halbuki vaktiyle o, değerli bir kişiydi. Sevmişti, sevilmişti. Özlemiş, özletmişti. Evlenmiş, çocuğu olmuş, torunu olmuştu. Sonra bu topraklar uğruna hepsi gitmişti elinden. Şimdi ise hiç bir şeyi kalmamıştı.

Mutfağa giren askerler gözüktü. Birinin koltuğunun altında yarım bir ekmek, diğerinin elinde bir kaç baş kuru soğan ile bir sahan papara vardı.

- Mutfakta kimseler yok kumandan; ocağın içine bile baktık, mangalı da devirdik. Bir şişe zeytinyağını delikli taşa döktük. Namussuzun tel dolabı da boş; soğanla paparadan başka bir şey çıkmadı; yer misin?

Subay askerlere dik dik baktı:

- Haydi defolun, dedi, çıkın dışarı. Boşaltın bu evi.

Dışarıda yağmur hiç dinmemişti. Bir gözü tamamen patlamış, dudağı çarpılmış, ölümle hayatın arasında dolaşan Zehra nine, belki de dinmeyen bu yağmurun sesiyle serinliyordu...